

מסורת הש"ס

אלמנה לכהן גדול

פרק שביעי יבמות

סח.

עין משפט
נר מצוה

(א) לקמן טז. ונדה מהל' (ב) קדושין ע"ד: (ג) ומוספתה מזה פ"ו: (ד) ונעיל נד: ושי"ג: (ה) ויקרא כב, ו (ז) וס"א: (ח) חמיה (ט) ודף סט: (י) נד"ה ואפילו: (י"א) ונ"ע חס' עירובין טו: (י"ב) בנמיכה (י"ג) נ"א עובר ויבם מהרש"א וע"ש:

תורה אור השלם

1. ובהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויחיד ביתו הם יאכלו בלחמם: ויקרא כב יא ובת בהן כי תהיה לאיש וך הוא בחרמית הקדשים לא תאכל: ויקרא כב יב ובת בהן כי תהיה אלמנה וגרושה וך אין לה ושבא אל בית אביה בנעוריה מלחם אביה תאכל וכל דך לא יאכל בו: ויקרא כב יג וכל דך לא יאכל קדש: תושב בהן ויחיד לא יאכל קדש: ויקרא כב יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' וישראלית פסולת ר' יוסי: (ב) רש"י ד"ה כותי וכו' דקסבר כותים גמיר:

מוסף רש"י

בן ט' שנים ויום אחד. שהוא גר עמוני וכו' דכתיב הא יזמנא חזי לביאה פסולת. לכהנת מן התרומה ומן הכהונה ולויה וישראלית מלינשא עוד לכהן (קדושין ע"ד). כל שזרעו פסול. מן הכהונה פסול. את אשתו (שם). כל שאתה נושא בתו. לכהן קאמר (שם).

דקניה כהונה. ומשעת הויה איפסילה דכתיב (ב) ונדה מהל' לאיש זר: **משום דעולא.** בזמ' כתובות צפרק אע"פ (דף טז:) דבר תורה ארוסה בת ישראל אכולת בתרומה דכתיב קנין כספו הוא יאכל בו ומה טעם אמרו אינה אכולת גזירה שמה יזמנו לה כוס צנית אציה ותלך ותשקה ללחיה וללחמותיה: **בנקנתא דרנגן.** דחרש אע"ג דללאו בר דעת הוא תקינו צינא רבנן נישואין לקמן בפ' חרש ששאל (דף ק"ג:) קס"ד צשומרת יבם לנן ט'. ולא צא עליה. ולמאי הלכתא נקט בן ט' אי למיפסל לאשמועינן דכיון דחיי לביאה פסיל לה ציוקת יבמין מאי איריא בן ט' אפילו קטן נמי דלא קרין צה וצצה אל בית אציה ולשמועינן צזיר מבן ט': ואי לאכול כו'. ואי להכי נקט בן ט' לאשמועינן רבותא דאע"ג דחיי לביאה לא מאכיל יבמתו ציוקתו אפילו גדול ממנה לא מאכיל דלאו קנינו הוא דהא אשמועי' בגדול צרישא דמתני': **הנא על יבמתו.** דאילו גדול היה אכלי ואשמועינן רבותא דאע"ג דציאתו ציאה לא מאכיל ופוסלין דקתני צמתנין אשארף קאי אעובר ויבם צלא ציאה ואירוסין ומרש אכל בן ט' לא נקט ליה אלא משום ואין מאכילין: אי הכי. דמשום אינו מאכיל נקט ליה למה לי למיתני סיפא דקתני ספק שהוא בן ט' משעה ספק שאינו הו' נמי ככן ט' השתא ודאי בן ט' כו': פסולין. כגון ממזר ונתין ומשום פוסלין נקט ליה ולא מאכילין לא אכן ט' קאי אלא אשארף עובר ויבם אירוסין וחרש: **בן ט' ששעה.** שהוא גר עמוני ומואבי וכו' דאסורין לצא צקהל: **מצרי ואדומי.** עד דור שלישי צעשה: **כותי ונתין.** צלא תתחנן צם דקסבר (ט) גירי אריות הן: חלל פסול לכהונה: **פסולה.** אס צת כהן מן התרומה ולויה וישראלית לנישא לכהונה ועולמית: **מדקתני סיפא.** דמתנין: **סיפא פסולי כהונה.** חלל ואע"ג דקתני שאין ראוי לצא צישראל לא מיירי אלא צכהונה דמישא הוה אמינא פסולי קהל הוא דפסלי אצל ציאת חלל לא להכי תני סיפא משנה יתירא לאשמועינן חלל: פסולה כהנת מתרומה די נשא ומן הכהונה לויה וישראלית מן הכהונה: **רבי יוסי אומר כו'.** טעמא דרבי יוסי ורבן שמעון מפרש לקמן צשמועינן מאי קאמרי ומאי פלוגמיהו: **לאו מוכל זר נפקא.**

וכל זר לא יאכל קדש והשתא דהך צת כהן נמי משתמע מיניה הואיל ויבסמ לישראל: **האי**

דנפקא לן מושבה הוה מוקמינן לאירוסין דפסלי וכן דרך הגמרא צכמה מקומות^א ועוד אמר ר"י דמשום דמהאי קרא דכי דרשינן נמי דאינה חוזרת צהויה לאירוסין לחוה ושוק להכי נקטיה נמי הכא: **כניא** ציה. לאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו צדיאת בן טשע לא הו' אלא כמאמר צעלמא וצפרק קמא דקדושין (דף יט.) ממעטין ליה דלא קניא מקרא דאשת איש פרט לאשת קטן ויש ספרים דגרסי חזיא ליה והכי פירשו כיון דמדאורייתא זקוקה וציאתו ציאה ולא צעין כוונה ציבמה קס"ד דקיני לה מדאורייתא ולוכלל קא משמע לן דלא משום דלא קני לה:

רישא כהונה **סיפא** פסולי קה"ל. וכן גירסת ר"ח ולא כספרים דגרסי אפסא דהא קתני סיפא ואס אינו ראוי לצא צישראל וא"ת וכיון דתנא רישא פסול כהונה למה לי למיתני צסיפא פסול קהל דכ"ש הוא ויש לומר דתנא סיפא לגלויי ארישא שלא תאמר רישא פסולי קהל דוקא ואס תאמר וספק בן ט' היאך פוסל צציאתו נוקמיה אחזקה מוקמינא דהוה פתוח מבן טשעה ונוקי איתתא צחזקת כשרות ומיהו לכהונה ניחא דלא אזלינן צבת חזקה ליוחסין דקאמרי רבי יהושע צפרק קמא דכתובות (דף יג.) לא מפיה אנו חייין אלא היא צחזקת צעולה לנתין וממזר ואפי' צברו כשרים אאלה דאמרי התם ולא מוקמינן לה אחזקה ואפילו לרבן גמליאל ורבי אליעזר דמכשרי היינו משום דאמריה לכשר נצעלתי אצל הכא דלא ידעה אס הוא בן טשעה לא אצל לתרומה קשיא אמאי לא מוקמינן להו אחזקה דאפילו לעינן תרומה איירי כמו לעינן צעדים ולתרומה מוקמינן אחזקה דהא צכתובות צפ"ד (דף טז.) וס"ג גבי מוחזק לן בצצוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה הוא כו' ומוקי לה צבתי ומרי משמע דאי לאו משום זילותא דצי דינא הוה מסקי ליה לכולי עלמא והיינו לעינן תרומה דאי לכהונה לא מסקינן ליה צבתי ומרי משמע דאי צהאומר (דף סו.) גבי עובדא דינאי המלך ויש לומר דהכא כגון דהשתא דאמי קמן הו' ודאי בן טשעה אף על פי שהיה ספק צצאה עליה לא מוקמינן ליה אחזקה קמיתתא אלא אזלינן צבת השתא שהוא ודאי בן טשעה דחזקה קמיתתא איתרע ליה: לימא

ראשונה דאינה אכולת היכא דלא אכלה משום דאין חייב צצמונותיה אלא היכא דעמד צדין וצרה דלאמרינן צהחולץ (לעיל דף מא:) וס"ג ולא מיידא לה דוכתא ומשום סימפון נמי איכא למיחש דשמא יש סימפון ולא הימא אשתו מעולם כיון שלא הגיע זמן צצחי הצעל ולא צצח ואין להקשות לעולא דאמר

(כתובות דף טז:) טעמא משום שמה משקה כי אכלה צצחי הצעל נמי לא מיכול כיון דאין יבם חייב צצמונותיה לא מיידא לה דוכתא דאיכא למימר כיון דוכתה זכתה אצל קשה דא"כ מאי פריך צפרק אע"פ (שם דף טז:) אלא מעתה לקיט כהן צצית ישראל לא יאכל צבתרומה שאני לקיט דכבר אכל כל ימי חייו וי"ל דכיון דהגיע זמן ויחד לה דוכתא צצית אציה שז צינה זוה משם ולא דמיא ללקיט כהן צצית ישראל וא"ת ומאחר דאכלה מדאורייתא מפני מה אסורה למשנה אחרונה עד שצצעל אפילו נפלה מן הנשואין הא ליכא למיחש תו לסימפון ויש לומר דכיון דאסורה ארוסה צצהנת זמן למשנה אחרונה אסרו נמי יצמה משום דמיחלפא צה צשתייהן זמן כניסתן לאלתר ומיהו הא דדרשינן לעיל (דף טז.) צת ישראל לכהן דאכלה צבתרומה מקנין כספו דרשא גמורה היא דהא לעיל

(דף טז.) דרשינן מהתם פלוג דכא כהן ששאל צת גרים שמהכילה צבתרומה ואע"ג דצפ"ק דקדושין (ד' י:) וס"ג מייתי לה מק"ו דבן צג צג וגשואה דריש צספרי מכל טהור צציתך ואית דמפיק לה מחלתם וציתכס היאך דספרי אסמכתא הוא וכמה דרשות יש צגמרא שדורש צחזרת כהנים וצספרי מפסוקים אחרים ומיהו לא יתיישב הא דמייתי הך אסמכתא דהאי קנין דאחיו הוא התם צפרק אע"פ (כתובות דף נח.) וס"ג דמייתי לה על משנה ראשונה דקתני היבם אין מאכיל לפי מה שפירשנו דהיינו דוקא היכא דלא אכלה דמהך דרשא אפי' אכלה צצחי הצעל לא תאכל צצחי היבם ואמר רבינו תס דהתם ה"פ קנין כספו אמר רחמנא שאכולת צבתרומה ורבנן הוא דתקון משנים עשר חדש ולהלן דאכולת והאי קנין דאחיו הוא ולא תקון רבנן שמתאכל מחמת היבם אלא עד שצצעל אס לא שכבר אכלה צצחי הצעל:

א"י בת בהן לישראל היא פסיל צה דהא קניה בהא חזיה. מתוך הלשון משמע דמקרא דמכי מהיה

לאיש זר נפקא דכפירש צקוטרס ומיהו לקמן מפיק לה מושבה אלא צית אציה מכלל דמעיקרא לא אכלה וכי מהיה לאיש זר מוקמינן לנצעלה לפסול לה פסלה והכא הך דרשא הפשוטה נקט דאי לאו דנפקא לן מושבה הוה מוקמינן לאירוסין דפסלי וכן דרך הגמרא צכמה מקומות^א ועוד אמר ר"י דמשום דמהאי קרא דכי דרשינן נמי דאינה חוזרת צהויה לשוק ושוק להכי נקטיה נמי הכא: **כניא** ציה. לאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו צדיאת בן טשע לא הו' אלא כמאמר צעלמא וצפרק קמא דקדושין (דף יט.) ממעטין ליה דלא קניא מקרא דאשת איש פרט לאשת קטן ויש ספרים דגרסי חזיא ליה והכי פירשו כיון דמדאורייתא זקוקה וציאתו ציאה ולא צעין כוונה ציבמה קס"ד דקיני לה מדאורייתא ולוכלל קא משמע לן דלא משום דלא קני לה:

רישא כהונה **סיפא** פסולי קה"ל. וכן גירסת ר"ח ולא כספרים דגרסי אפסא דהא קתני סיפא ואס אינו ראוי לצא צישראל וא"ת וכיון דתנא רישא פסול כהונה למה לי למיתני צסיפא פסול קהל דכ"ש הוא ויש לומר דתנא סיפא לגלויי ארישא שלא תאמר רישא פסולי קהל דוקא ואס תאמר וספק בן ט' היאך פוסל צציאתו נוקמיה אחזקה מוקמינא דהוה פתוח מבן טשעה ונוקי איתתא צחזקת כשרות ומיהו לכהונה ניחא דלא אזלינן צבת חזקה ליוחסין דקאמרי רבי יהושע צפרק קמא דכתובות (דף יג.) לא מפיה אנו חייין אלא היא צחזקת צעולה לנתין וממזר ואפי' צברו כשרים אאלה דאמרי התם ולא מוקמינן לה אחזקה ואפילו לרבן גמליאל ורבי אליעזר דמכשרי היינו משום דאמריה לכשר נצעלתי אצל הכא דלא ידעה אס הוא בן טשעה לא אצל לתרומה קשיא אמאי לא מוקמינן להו אחזקה דאפילו לעינן תרומה איירי כמו לעינן צעדים ולתרומה מוקמינן אחזקה דהא צכתובות צפ"ד (דף טז.) וס"ג גבי מוחזק לן בצצוה דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה הוא כו' ומוקי לה צבתי ומרי משמע דאי לאו משום זילותא דצי דינא הוה מסקי ליה לכולי עלמא והיינו לעינן תרומה דאי לכהונה לא מסקינן ליה צבתי ומרי משמע דאי צהאומר (דף סו.) גבי עובדא דינאי המלך ויש לומר דהכא כגון דהשתא דאמי קמן הו' ודאי בן טשעה אף על פי שהיה ספק צצאה עליה לא מוקמינן ליה אחזקה קמיתתא אלא אזלינן צבת השתא שהוא ודאי בן טשעה דחזקה קמיתתא איתרע ליה: לימא

בח א מיי פ"ח מהל' תרומות הלכה ט: **בב** ב מיי פ"ח מהל' יבום הל' טז ופ"ה הל' יח סמג עשין נא צג טושי"ע אה"ע סימן קסו סעי' א: **ל** ג מיי פ"ח מהל' תרומות הל' יא טושי"ד סעי' א: **לא** ד מיי פ"ח מהל' יבום הל' טז ופ"ה סמג לאוין קב טושי"ע אה"ע ס"ו וסעי' ח וע"ש צבור וצ"י: **לב** ה מיי פ"ו מהל' תרומות הל' ז והל' י: **לג** ו מיי שם הלכה ה:

תוספות ישנים

ספק בן טשע. וא"ת אמאי פסל אוקמיה אחזקה דלא הוה בן טשע וא"ל דמעלה עשו ביוחסין דהיינו דחזקא לכהונה אכל לתרומה מאי איכא למימר וי"ל כיון דטופו ליגדל אין החזקה כלום א:

(א) ע"י חסות ד"ה רשא וצקדושין ע"ט.